

2008 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

LE CLÉZIO

OKYANUS KOKUSU VE ANGOLI MALA

ROMAN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
ZEYNEP KURAY

J.M.G. Le Clézio
OKYANUS KOKUSU
ve
ANGOLI MALA

Can Yayınları: 1108
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 475

Hasard suivi de Angoli Mala, J.M.G. Le Clezio

© Éditions Gallimard, 1999
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1999

1. basım: 2001
2. basım: Kasım 2008

Yayına Hazırlayan: Saadet Özen

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0124-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

J.M.G. Le Clézio
OKYANUS KOKUSU
ve
ANGOLI MALA

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
ZEYNEP KURAY

CAN YAYINLARI

**J.M.G. LE CLÉZIO'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

GÖÇMEN YILDIZ / roman
ÇÖL / roman

Jean-Marie Gustave Le Clézio, 1940'ta Mauritiuslu doktor bir baba ile Fransız bir annenin çocuğu olarak Fransa'nın Nice kentinde doğdu. Çocukluk ve okul yılları Güney Fransa, Nijerya ve İngiltere'de geçti. 1963'te ilk romanı *Le procès-verbal* (Tutanak) ile Renaudot Ödülü'ne değer görüldüğünde henüz 23 yaşındaydı. O zamandan bu yana kısa öykü, roman ve deneme türlerinde kırka yakın kitap yayınladı, birçok çocuk kitabı yazdı. 1980'de, Fransız Akademisi'nce verilen Paul Morand Büyük Ödülü'nü *Désert* (Çöl) adlı romanıyla kazandı. *Étoile errante* (Göçmen Yıldız) adlı romanı 1992'de; iki kısa romanı, *Hasard* (Okyanus Kokusu) ve *Angoli Mala* (Angoli Mala) 1999'da bir arada yayınlandı. Türkçeye bu yapıtları dışında, *Poisson d'or* (Altın Balık) ve *Ouranía* (Ourania) adlı kitapları da çevrildi. Le Clézio, yazarlık uğraşının ilk döneminde, yenilikçi ve deneysel bir edebiyata yöneldi, daha çok Yeni Roman akımı içinde yer aldı. Daha sonra büyük ve destansı bir dünyaya yerine, "küçük serüvenler"den oluşan bir dünyanın gerçeklerini küçük alegorik öykülerle aktaran özgün bir üslup geliştirdi. Yapıtlarında görünürdeki dinginliği aşarak insanın iç dünyasındaki karmaşayı ve dış dünyayla çatışmasını ortaya çıkardı. 1970'lerin sonlarından başlayarak, deneysel ürünler vermeyi bırakıp, daha geniş bir okur kitlesine ulaşan yapıtlara yöneldi. Fransa'da yayınlanan edebiyat dergisi *Lire*'in 1994'te yaptığı bir soruşturmada, okurların yüzde 13'ü Le Clézio'yu Fransız dilinde yazan yaşayan en büyük yazar olarak nitelendirdi. 1975'te Faslı Jémia ile evlenen Le Clézio, 1990'lardan bu yana karısı ve biri ilk evliliğinden olan iki kızıyla birlikte Albuquerque, Mexico kenti, Mauritius adası ve Nice'te yaşıyor. Le Clézio, son olarak, 2008 Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

*Pat, Amy, Anna için
Richard'ın (Hughes), John'un (Flanders) ve
Senovia'nın anısına*

OKYANUS KOKUSU

Azzar

Azzar gemisi geri döndü.

Nesime onu ilk gördüğü ânı çok iyi hatırlıyor. 4 Temmuz'dan birkaç gün önceydi. Amerikan üssünün yıllardır kapalı olmasına karşın Villefranche sokakları beyaz üniformalı denizcilerle dolup taşıyordu. O gün hava çok güzeldi; alışılmadık bir soğuk vardı; gökyüzü parlak ve rüzgârla hafif hafif dalgalanan deniz lacivertti. Sabah, Nadia onunla beraber seyirdim yoluna kadar inmişti ve Nesime'nin elini acıtırcasına sıkarak denize bakıyordu.

Geminin gelişini gördü. Ufka ulaşmadan bile görünüyor, büyük üçgen yelkeni denizin sonlandığı çizginin üstünde yükseliyordu. Güneş onu beyaz bir meşale gibi tutuşturuyordu.

Sonra karaya doğru yaklaştı. Çok büyük yelkenleri iki yana açılmıştı, öte dünyadan gelen görkemli bir beyaz kaza benziyordu. Doğrudan limanın girişine yöneldi. Nadia kıpırdayamadan kaldı. Hâlâ Nesime'nin elini acıtırcasına sıkıyordu. Nihayet koşarak, nefes nefese limana indiler.

Gemi limanın ortasında orsa alabanda etmişti. Güvertede koşuşturan silüetler, yelkenleri toplayan insanlar görülüyor, koyun sessizliğinde durgun suyun üzerinde yankılanan sesler ve loçadan bırakılan demir zincirin şakırtısı duyuluyordu.

Nesime o büyülü sabahı unutmadı. Ona öyle geliyordu ki, o an bitemezdi, aylar, yıllar sürecekti, hiç bitmeyecekti. Şeref rıhtımında düşünmeden, kıpırdamadan, nefesini tutmuş öyle duruyor, eliyle hâlâ Nadia'nın avucunun içinde eziliyordu. Büyük gemi kendini akıntıya bırakmış, palamarlarının etrafında yavaş yavaş dönüyordu. Deniz ürperiyor, rüzgâr sularda kıpırtılar oluşturuyordu. Geminin direkleri o kadar yüksekti ki etrafındaki her şey küçücük ve önemsiz kalıyordu.

Nesime bir şeyler olmasından korkuyor gibi gözlerini dikmiş bakıyordu; sanki bir filika tekneden çözülecek ya da yeniden yelkenlerini açan gemi burnunu ufka dönecek ve bir daha geri gelmemek üzere çekip gidecekti. Kalbi hızlı hızlı çarpıyor, yüzü soğuk yelden, güneşten, sabırsızlıktan yanıyordu. Aradan uzun süre geçtikten sonra bile, bu ânı düşündüğünde o yanmayı, o kalp çarpıntısını hissediyordu. Parmaklarının ucunda bir elektriklenme, bir sabırsızlık. Artık kendisine yabancılaşmış ve elini tutkuyla, kinle sıkı o öbür el. Bu bir imgeydi, sadece bir imge. *Azzar* gelmeden önce Nesime henüz bir çocuktü. Sonra, kendisinin de Kergas gibi bir daha geri dönmek üzere gitmesi gerektiğini öğrendi. Tanıdığı, bildiği her şeyi terk etmek, bir başkası olmak...

Nesime

Nadia Richard, Kergas'la tanıştığında, hastane-
de hemşireydi. Ailedeki herkes onu uyarmıştı. Dok-
tor da olsa, bir Antilliyle evlenilmez. Bir gün bıkar
ve çekip gider. Ama Nadia kendi kafasına göre dav-
ranıp, annesi, babası ve kardeşleriyle görüşmeyi
kesmişti. Gerçek ailesinin orada, Martinik'te oldu-
ğunu düşünüyordu. Elbette bunların hepsi çılgınlık-
tı.

Şimdi yeniden hemşirelik yapmak zorunda kal-
mıştı. Her sabah küçük çantasıyla yola düşüyor, eve
ancak akşam olduğunda, bitkin ve keyifsiz dönüyor-
du. Bir de Nesime'yi koruması altına almış, Şerif
adında bir delikanlı vardı. Kız daha on iki-on üç ya-
şındayken o on sekizindeydi ve daha o zamandan
Nesime büyüyünce onunla evleneceğini söylüyordu.
Uzun boylu, ciddi, biraz kambur ve zayıftı; saçları
kısa kesilmişti ve teni siyahtı. Bu yüzden herkes on-
ların kardeş olduğunu sanıyordu.

Pennedepie, mavi pancurlu beyaz ev, bahçe, kö-
pek, kırmızı balıklar ve gri tavşanlar, hepsi bitmiş-
ti. Kergas arkasında bir sürü de borç bırakmıştı.
Her şeyi hızla satmak, parayı almak ve trene atla-
yıp ülkenin öbür ucuna, başka bir denize doğru git-
mek gerekmişti. Her şeyi, arabayı, mobilyaları,
plakları, kitapları, hatta saksıdaki çiçekleri bile sat-

mak gerekmişti. Köpek çok yaşlı ve neredeyse kör olduğu için Nadia ona iğne yapmıştı. Sanal bir durumdu bu. Hayal bile edilemezdi. Anılar ölü derilerdir, anılar insanı boğar.

Birlikte yaşadığı o adam, Nesime'nin babası artık yoktu. Dünya turuna çıkan ve herhalde bir doktora da ihtiyacı olan büyük bir yelkenliye atlayıp gitmişti. Nadia her şeyi kaybedeceğini ve açgözlü alacaklıların elinden hiçbir şeyi kurtaramayacağını anlayınca, gitmeye karar verdi. Pennedepie'yi silmesi gerekiyordu.

Bir gün Nesime okuldan döndüğünde her şey bitmişti. Nadia tavşanları ve kulübelerini vermiş, balıkları da zaman zaman çalıştığı yaşlılar evinin bahçesindeki havuza dökmüştü. Köpeğin atardamarına da bir hava kabarcığı yollayıvermişti; zaten iğne yapmakta ustaydı. Boşalan ev bir hangara dönmüştü ve duvarlarda yankılanan ayak sesleri Nesime'yi korkutuyordu. Bir hayaletin yürüdüğünü duyar gibi oluyordu. Pencereelerde perde bile kalmamıştı.

Nadia odasında yere iki döşek serdi. Bir kendisi, bir de Nesime için... Elektrik kesildiğinde bir bardağın içine mum koyup yaktı. Hâlâ süren kış soğuşunu kırmak için geceleri yatmadan önce salondaki şöminede gazeteleri, kafesleri, ne bulursa onu yakıyordu. Nesime sanki bir serüven yaşıyor gibiydi. O da bütün eşyalarını, bebeklerini, resimli dergilerini, hatta Kergas'ın Güney Afrika'ya, Hindistan'a, Trinidad-Tobago'ya yaptığı yolculuklarından getirdiği pul koleksiyonunu bile ateşe atmıştı.

Bir sabah hırsız gibi kaçıp gittiler. Önce otobüse, sonra trene bindiler ve günler, günler sonra buraya, Villefranche'a geldiler. Çünkü daha uzağa gidemiyorlardı. Nadia'nın elindeki para ancak üç ay geçinmeye yeterdi. Amerikan hastanesine bağlı bir

hemşirelik ofisinde iş buldu. Nesime artık başka biri oldu. Neredeyse her şeyi unuttu.

Nesime tüm bu yılları beklemekle geçirmişti. Neyi beklediğini bilmiyordu ama, tam bedeninin ortasında bir boşluk vardı. Okul, lise. Can sıkıntısı. Kalenin seyirdim yolunda denize bakarak gezintiler. Nadia her sabah gidiyor ve akşamları söylenecek dönüyordu: "Bana her şeye kırk yaşından sonra yeniden başlayacağımı söyleseydiler..." Emirler vermek ve şikâyet etmek dışında fazla konuşmuyordu. Yüzü sertleşmiş, içine kapanmıştı; gözlükleri (parasını Sosyal Sigorta'nın ödediği kahverengi, plastik çerçeve) onu daha da çekilmez hale getirmişti. Bu gözlükleri ya bir şeyler okumak ya da karşısındakinin kalbini kırmak için takıyordu. Eskiden bakımlı, dalgalı, çok güzel sarı saçları vardı. Nesime eğlenmek ya da bir kalp yarasını tamir etmek için bu güzel saçların içine saklanmayı, onlarla örtünmeyi, koklamayı severdi. Buraya gelişlerinden bir süre sonra, Nadia saçlarına makası vurmuştu. Nesime okuldan döndüğünde onu mutfak taburesi üzerine oturmuş, hemen hemen kel olmuş halde bulmuştu. Annesi birdenbire küçülüvermişti, zayıf ve yorgun görünüyordu, yüzü saydamlaşmıştı sanki ve bu da mavi gözlerini daha da soluklaştırıyordu. Nesime gülsün mü, yoksa ağlasın mı bilemiyordu, ama Nadia'nın bakışlarındaki ifade onu uyarmıştı: Olan olmuştu.

Bu onun savaş kılığıydı. Nadia her türlü mutluluk olanağını ortadan kaldırmıştı. Saçlarının dalgalı güzelliğiyle birlikte geçmiş de silmişti; Nesime'nin Pennedepie'deki çocukluğunu, sinemayı, sofaları, büyük tepsillerdeki hindistancevizli pilavları ve Kergas'ın çok sevdiği egzotik salataları yok et-

2008 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

LE CLÉZIO

OKYANUS KOKUSU
VE
ANGOLI MALA

ROMAN

2008 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan **Jean-Marie Gustave Le Clézio**, günümüz Fransız edebiyatının en saygın yazarlarından. Le Clézio, kendi özgür ve özgün anlatımını oluşturdu; insanlığın çağdaş uygarlık ve küreselleşmenin gelişmesi karşısında yitirdiği değerlere sahip çıkan bir felsefe benimsedi.

Okyanus Kokusu, Kuzey Afrika kökenli on iki yaşındaki Nesime ile her şeyden elini eteğini çekmiş eski film yönetmeni Juan Moguer'in öyküsü. Yitirdiği babasına kavuşmak umuduyla Azzar adlı gemiye gizlice binen Nesime ile kızından ayrı düşmüş, yaşlılığın eşliğindeki Juan Moguer arasında gelişen bağ, bu iki farklı insanı beklenmedik yerlere sürükleyecektir.

Angoli Mala'nın kahramanı Bravito ise, Beyazlar tarafından büyütülen, sonradan kabilesine dönen, kaçakçılarla mücadele eden bir Yerli. Bravito'nun, Nina adlı melez kıza duyduğu aşkla bütünleşen mücadelesi, hüzünlü bir orman şiirine dönüşür ve bir söylence olur çıkar. Le Clézio, bu yapıtında, insanın doğayla bütünleşmesinin önünü kesen uygarlığa derinlikli bir eleştiri getirir.

KAPAK RESMİ: ALEX NIKADA

ISBN 978-975-07-0124-5

9 789750 701245

<http://www.canyayinlari.com>